IN NUPTIAS

VICTORI EMMANUELIS

ALLOBROGUM DUCIS REGIS DESTINATI

ET

MARIAE ADELAIDIS

AUSTRIACAE

CARMEN

THOMAE VALLAURI

TAURINI

EX OFFICINA REGIA

AN. M. DCCC. XXXXII.

CARMEN

Expectata veni, genus alto a sanguine regum,
Regia quam soboles mox est dictura parentem.
Expectata veni; nostras non te hymen ad oras
Advehit externam. Carae hic cunabula matris
Cernes et veterum passim monumenta virorum,
Quae persaepe parens memori tibi condidit aure.
Sponsa veni; ingeminat populi iam plausus, et aether
Insonat; augustis propera succedere tectis.
Hic tibi Maiorum occurrent ex ordine vultus.

Utrinque aurato pendentes pariete vivas
Spirantesque virûm effigies lustrare licebit,
Queis accesserunt genti decora alta Sabaudae.
Adspice cui candens fecit cognomina dextra.
Humbertus, viden'? est materni sanguinis auctor,
Priscorum Italiae prognatus semine Regum [1],
Bellica cui virtus et tot peperere triumphi
Allobrogum imperium. Hic niveae qui stemmata crucis
Ostentat [2], mira pietate insignis et armis,
Aspera pro Christo subiit discrimina belli;
At patriam heu! repetens, externis occidit oris.
Ille acri spectandus equo, viridique colore
Laetus [3] praevalidos detrusit finibus hostes.
Mox terram advectus stringit qua Bosporus undas,
Res Byzantinas adverso Marte labantes
Erigit, Augustam recreat, pacemque reducit.
Huc, sponsa, huc oculos, quaeso, nunc flecte decoros,
Horrentesque armis sublimibus adspice campos.
En iuvenem imperio tot qui regit agmina, tantum
Cui nitet ore decus, tantae sunt corpore vires.
Cernis ut invictis animis per tela per hostes
Irruit atque suos dictis hortatur in arma?

Emmanuel Philibertus is est. Non fortior alter
Rebus in adversis, bellive sagacior. Ille
Ut patrias sedes longinquis audiit oris
In medio armorum versari turbine, casum
Ingemuit gentis; tum, quae spes unica tandem
Esset, Pictonicis ausus procedere campis,
Rettulit insignem clara virtute triumphum.
Victor ab hoste redux, sancito foedere iura
Dat victis, et ovans mox patria regna recepit.
Sed quid enim? aversa vultum cervice retorques?
Caedisne adspectus, campique cruore madentes
Mollem perstringunt animum? Non horrida tantum,
Ne metuas, sponsa, occurrent spectacula Martis.
Qui movet infestis nunc tristia funera Gallis,
Idem victrici umbratus iam tempora lauro,
Grata subalpinae revehit tandem otia genti;
Doctrinae fontes aperit, « res moribus ornat,
Legibus emendat », reddit sua rura colonis.
Nec virtute minor comitem se Carolus addit
Emmanuel patri, dictus cognomine magnus.
Qui licet adsiduis aevum traduxerit armis
Iustitiae vindex generis dum iura tuetur,

Externas vel opes ingentibus appetit ausis;
Musarum tamen hospitio laetus [4], fera bellis
Pectora permulcet. Divinae Palladis artes
Principis in gremio nutritae, ipso auspice florent;
Haud secus ac pingui felix quae innascitur agro
Arbor, cui radiis almus blanditur Apollo.
Ille, vides, qui sceptra tenet, diademate crines
Praecinctus, fulgens, solioque insignis eburno [5],
Ille triumphatis valido conamine Gallis
Stirpis opes firmat, regumque insignia primus
Fronte gerit; dominum gaudens Ichnusa [6] veretur.
Praecipua in damnis regis stat cura levandis,
Quae gens belligera est multos perpessa per annos.
Panduntur musis quae olim siluere palaestrae;
Fertilitate nitent modo vasta tumultibus arva,
Et laeta adventat pleno iam copia cornu.
Proximus hic patri, sacram qui Virginis aedem
Prospicit [7], aërii surgentem in vertice collis,
Vix rerum potitur, claris adsueta triumphis
Agmina agit, nam bella premunt; ingressus avorum
Vestigiis, redit exuviis hostilibus auctus,
Secura ut populos plaudentes pace bearet.

Inde datae leges; hinc quam natura negavit
Est via praeruptas ferro patefacta per alpes;
Artes Sardiniam invectae; aurea tempora genti.
Sed quid ego haec autem tibi nunc edissero, sponsa?
Quidve moror tua vota? Quid Humbertum, aut Amedeum,
Aut alios memorem, ardens quos evexit ad astra
Virtus [8]? Maternae si nunc tibi gloria stirpis
Sit penitus narranda, dies me voxque loquentem
Deficiant. Sed regalis penetralia tecti
Ingredere. Hic clarum renovat qui nomen avorum
Adspicies. Felix quae subiacet alpibus ora
Illius imperio paret; veneramur eundem
Cives virtute egregium dextraque potentem.
Huic optata venis, proles Augusta sororis.
Te dudum expectat sponsus, spes altera regni,
« Cui mens ante annos, animusque et cura virilis »,
Quem pietate patri similem iam fama salutat.
O tali dignata viro, quae praemia laudum
Grata feres! quo te cives iam carmine dicent!
Audisti ut laeto fremerent modo compita plausu,
Quum tibi regali tantum quod fulget in ore
Conspexere decus primo vix flore iuventae.

Quid quum prole virûm felix spectabis in aula
Ludentem sobolem, referat quae blanda parentes?
Quanta subalpinam tangent tunc gaudia gentem!
Scilicet egregio Caelestum pignore laeta,
Vota Deo solvet cumulans altaria donis.

(1) Hac in re sententiam secuti sumus Ioannis Boteri (*Dei Prencipi christiani. Torino per Gio. Domenico Tarino*, 1603, *in-8.° piccolo, part. II, lib. I*), Ludovici ab Ecclesia (*Dell'historia di Piemonte libri III. In Torino per Agostino Disserolio*, 1608, *in-4.° piccolo, lib. I*), et Ioannis Francisci Napioni (*Notizia di una carta del* 1036 - *Memor. dell'Accad. delle Scienze di Torino, tom. XXXI*), quam novis argumentis nuperrime confirmavit Aloisius Cibrarius (*V. Storia della Monarchia di Savoia, Torino* 1840, *tom. I, lib. I, cap. II*). Hi omnes Augustae domus Sabandae progenitorem ferunt Humbertum I (*Biancamano*), Othonis Willelmi filium, Adalberti nepotem Italiae Regis.

(2) Amedeus nI.

(3) Amedeus vI, vulgo *il Conte Verde.*

(4) Constat inter omnes quam benigno hospitio Carolus Emmanuel I elegantioris ingenii viros exciperet, qui tunc temporis in Italia florerent. Inter quos iuvat praesertim commemorare Torquatum Tassum, Gabrielem Chiabreram, Ioannem B. Marinium, Alexandrum Tassonium et Fulvium Testium.

(5) Victorius Amedeus iI.

(6) Sardiniam . . . Timaeus Sandaliotin appellat ab effigie soleae, Myrsilus Ichnusam (ἰχνοῦσαν) a similitudine vestigii (ἴχνεος). *C. Plinii secundi Historia mundi, lib. III, cap. VIII.*

(7) Carolus Emmanuel nI regnum auspicatus, in summo vertice Supergae templum dedicavit, quod bello gallico, obsessa urbe pater voverat.

(8) Nonnulli de stirpe Sabauda inter Caelites relati eximiam generis pietatem apertissime testantur.

(Decerptum ex Libro qui inscribitur: *Per le auguste nozze di S. A. R. Vittorio Emanuele Duca di Savoia, Principe ereditario, con S. A. I. R. Maria Adelaide Arciduchessa d'Austria, Omaggio della R. Università degli Studi di Torino*).

CENSORIBUS ANNUENTIBUS.

DE
SEPTIMO ITALICO
CONGRESSU

